

1. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy` "Pro sty`mulyuvannya rozvy`tku regioniv".- Zakon Ukrainy` // Vidomosti Verxovnoyi Rady` Ukrainy` (VVR), 2009, N 51, st.756.
2. Pro akvakul`туру /Zakon Ukrainy` vid 18 veresnya 2012 roku N 5293-VI [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupu: search.ligazakon.ua\l_doc2.nsf/link1/T125293.html.
3. Programma rosta y` razvy`ty`ya ukra`nskogo vy`nodely`ya na 2010-2020 gg. - sajт Y`nkermanskogo zavoda marochnyx vy`n [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.inkerman.ua/ru/news/info-68.html> //
4. Klastery` ry`bodobuvannya, ry`bopererobky`, akvakul`tury`. Ukrainy`ns`ki klastery` [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupu: // <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2012-study/perspektivni-napryamki-klasterizacii-vodnikh-resursiv/klasteri-ribodobuvannya-ribopererobki-akvakulturi>.
5. Social`no-ekonomichne stanovy`shhe regioniv Ukrainy` .- Derzhkomstat Ukrainy`, 1998-2012 [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupu: // <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Shamoty`j V. Vy`nodely`e v Krymu: trady`cy`y`, moderny`zacy`ya, gosudarstvennaya podderzhka [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.myshared.ru/slide/401616/>

Рецензент: Герасименко В.Г., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки і управління туризмом ОНЕУ

УДК 330.101

Романенко Надія

ЕКОЛОГІЧНА ДОМІНАНТА В КООРДИНАТАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті обґрунтовано потребу в екологічній орієнтації заходів, спрямованих на сталий розвиток суспільства; доведено вплив екологічного фактора на соціально-економічний розвиток суспільства, висвітлено основні ідеї сталого розвитку; ґрунтовними засадами якого є три основні центри цілей: природа, суспільство і виробництво; розглянуто формування розуміння важливості екологічного чинника суспільного розвитку через визначення тісного взаємозв'язку між екологічними, економічними і соціальними компонентами; шляхом використання методів аналізу, порівняння і узагальнення взаємовідносин людини і навколишнього природного середовища її існування виділено основні концептуальні основи сучасної екологічної доктрини; на основі стратегічних засад національної парадигми розбудови сталого розвитку виокремлено основні генеральні етапи забезпечення сталого розвитку держави на перспективу; доведено доцільність вирішення екологічних проблем на рівні підприємства.

Ключові слова: сталий розвиток, екологічні заходи, виробництво, суспільство, навколишнє природне середовище, підприємство.

Романенко Надежда

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ДОМИНАНТА В КООРДИНАТАХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

В статье обоснована необходимость в экологической ориентации мероприятий, направленных на устойчивое развитие общества; доказано влияние экологического фактора на социально - экономическое развитие общества, отражены основные идеи устойчивого развития, базовыми принципами которого являются три основных целевых центра: природа, общество и промышленность; рассмотрено формирование понимания важности экологического фактора общественного развития через определение тесной взаимосвязи между экологическими, экономическими и социальными компонентами; путем использования методов анализа, сравнения и обобщения взаимоотношений человека и окружающей природной среды его существования выделены основные концептуальные основы современной экологической доктрины; на основе стратегических основ национальной парадигмы развития устойчивого развития выделены основные генеральные этапы обеспечения устойчивого развития государства на перспективу; доказана целесообразность решения экологических проблем на уровне предприятия.

Ключевые слова: устойчивое развитие, экологические мероприятия, производство, общество, окружающую среду, предприятие.

ENVIRONMENTAL DOMINANT IN COORDINATES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The paper substantiates the need for environmental orientation activities aimed at sustainable development of society; proven influence of environmental factors on the socio-economic development of society, reflects the main idea of sustainable development, the basic principles which are the three main target center: nature, society and industry; considered forming an understanding the importance of the environmental factor of social development through the definition of a close relationship between environmental, economic and social components, by using the methods of analysis, comparison and generalization relationship between man and the environment of its existence highlights the main conceptual foundations of the modern environmental doctrine, based on the strategic foundations of national development paradigm of sustainable development highlighted the main general steps to ensure sustainable development for the future of the state and prove the expediency solving environmental problems at the enterprise level.

Keywords: sustainable development, environmental initiatives, production, society, environment, enterprise.

Постановка проблеми. Невід'ємною частиною державної політики в області економічного і соціального розвитку, а також раціонального використання природних ресурсів є забезпечення сталого розвитку. Підґрунтям сталого розвитку є перехід до більш високого рівня системної складності, при якому суспільство розглядається не як система, відособлена від природи, а як її органічна складова, що розвивається за рахунок динамічного обміну з природним середовищем енергією, інформацією.

Екологічно безпечний стійкий розвиток будь-якої країни потребує інтернаціоналізації проблем навколишнього середовища, урахування міжнародних вимог до руйнувань середовища, що охоплює території різних країн і відповідного розподілу відповідальності за подібні дії. На сучасному етапі історичну перспективу людства насамперед визначає екологічний фактор. Стає очевидним вплив екологічних умов на розвиток усіх без винятку компонентів соціуму. Саме це визначає необхідність розробки нової еколого-економічної концепції, розвиток і реалізація якої на практиці сприяє «екологізації» мислення і перегляду багатьох стереотипів у процесах прийняття еколого-орієнтованих рішень. Тому дослідження проблем екологічної складової сталого розвитку як провідної домінанти є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема комплексного дослідження екологічних проблем з урахуванням загальносвітового досвіду висвітлено в наукових працях Данилишин Б. [1], Дейлі Г. [2], Ефремов А. [3], Зеркалов Д. [4], Шевчука В. [5], Костицького В. [6], Потапенко В. [8], Садекова А. [9], Ющишиної Л. [11] та ін.. В своїх роботах вчені заклали теоретичні основи сталого розвитку суспільства, результати їх досліджень доводять необхідність впровадження заходів, спрямованих на вирішення еколого-економічних проблем та забезпечення екологічної безпеки людства. Актуальність проблеми формування екологічної домінанти в координатах сталого розвитку спонукає до подальшого її дослідження.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Подальшого розвитку потребує систематизація і узгодженість думок науковців щодо обґрунтування потреби в екологічній орієнтації заходів, спрямованих на сталий розвиток суспільства.

Мета статті. Мета статті полягає у висвітленні узгодженості потреби в вирішенні екологічних проблем із завданнями, обумовленими особливостями сталого розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологічне благополуччя планети, держави, регіону – один з найважливіших показників життєзабезпечення цивілізації в цілому і її територіальних груп зокрема. До недавнього часу про це можна було не згадувати, але у ХХ-му столітті з'явилися симптоми екологічних захворювань. Необхідно провести серйозну роботу по організації екологізації суспільства на планомірній і зваженій основі, а не в авральному порядку. Раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова постійного економічного та соціального розвитку усіх країн земної кулі [4, с. 41]. Людство зіткнулося з протиріччями між своїми зростаючими потребами і нездатністю біосфери забезпечити їх, не руйнуючись. У результаті соціально-економічний розвиток набув характеру прискореного руху до глобальної екокатастрофи, при цьому ставиться під загрозу не лише задоволення життєво важливих потреб і інтересів майбутніх поколінь людей, але і сама можливість їх існування. Виникла ідея вирішити це протиріччя шляхом переходу до

такого цивілізаційного розвитку, який не руйнує своєї природної основи, гарантуючи людству можливість виживання і подальшого безперервного, тобто керованого і сталого, розвитку.

Глибинна суть переходу до сталого розвитку полягає у виживанні людства та одночасному збереженні біосфери, іншими словами, у збереженні біосфери та цивілізації. Проте для того, щоб вижити, зберегтися як унікальний біологічний вид, людині необхідно кардинальним чином трансформувати усі сфери своєї діяльності у напрямку істотного зменшення тиску на біосферу - майже на порядок. Це дуже складна задача, і її виконання багато в чому суперечить тому, що характерно для моделі несталого або економоцентричного розвитку, який розпочався з переходом людства до виробничого господарства. Екологічну неспроможність цієї моделі особливо яскраво продемонструвало ХХ століття [4, с. 22].

В червні 2012 року, через 40 років з часу першої міжнародно-політичної конференції високого рівня, присвяченій довкіллю, та через 20 років з часу історичного «Саміту Землі», в Ріо-де-Жанейро пройшов глобальний саміт – Конференція ООН зі стійкого розвитку («Ріо+20») – одна з наймасштабніших міжнародних подій десятиріччя, пріоритети якої – зелена економіка в контексті сталого розвитку та боротьби з бідністю, та інституційні рамки для сталого розвитку [12].

Історичний шлях нашої країни, як і всієї міжнародної спільноти, формує розуміння важливості екологічного чинника суспільного розвитку через визначення тісного взаємозв'язку між екологічними, економічними і соціальними компонентами. Виходячи з цієї послідовності, можна зробити умовивід про те, що майбутнє належить збалансованому та сталому розвитку суспільства.

Сила ідеї сталого розвитку пояснюється тим, що вона відображає й одночасно спонукає приховану зміну в нашому баченні взаємозв'язку між економічною діяльністю людей і природним світом – замкненою екосистемою, що має скінченні матеріальні ресурси і не може збільшуватися [8]. Така зміна приводить до переходу від економічного принципу кількісного збільшення (зростання) до якісного поліпшення (розвитку) як напряму майбутнього прогресу. Йдеться про те, як зазначає Г. Дейлі, що фізичне зростання повинно припинитися, тоді як якісне продовжуватиметься [2].

Концепт сталого розвитку формувався суспільством поступово. Більше того, є всі підстави охарактеризувати його як нову соціально-економічну парадигму. Термін сталий розвиток, як добре відомо, введений у широкий вжиток Міжнародною комісією по навколишньому середовищу і розвитку (Комісія Брунтланд) у 1987 р. Під сталим розуміють такий розвиток, який задовольняє потреби нинішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [7].

Поклавши в основу подальшого розвитку держави інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії з природою, взявши до уваги основні ідеї і принципи, декларовані на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.), Україна започатковує процес змін, які за характером та обсягом експлуатації ресурсів, стратегією інвестування, спрямуванням освіти та науково-технічного прогресу, захищеністю життєдіяльності відповідатимуть сьгоднішнім і майбутнім потребам, створять сприятливі умови для збереження навколишнього природного середовища і природно-ресурсного потенціалу держави та розвитку нації – основи всіх форм життя, тобто започатковує перехід на шлях сталого розвитку. Основні засади сталого розвитку визначені ООН як стратегія розвитку на ХХІ століття.

Концепція сталого розвитку набуває значного поширення як одна з провідних глобальних проблем людства, що має міждисциплінарний характер і розглядається в багатьох аспектах і ракурсах. Вона охоплює, як мінімум, дві найважливіші ідеї:

- по-перше, цей розвиток передбачає вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем. Розвиток буде сталим тільки тоді, коли буде досягнута рівновага між різними факторами, що зумовлюють загальний рівень життя;

- по-друге, нинішнє покоління має обов'язок перед прийдешніми поколіннями залишити достатні запаси соціальних, природних та економічних ресурсів для того, щоб вони могли забезпечити для себе рівень добробуту не нижчий, ніж той, що ми маємо зараз.

Ця концепція ставить фундаментальне завдання поєднати динамічний економічний розвиток з наданням рівних можливостей кожному члену суспільства за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів та ліквідації залежності між економічним зростанням та забрудненням довкілля [10]. Ця Концепція визначає цілісну систему поглядів на сталий розвиток України, правові основи, принципи, завдання та організаційні заходи переходу держави на засади

сталого розвитку і є базовою для розробки стратегії сталого розвитку, державних програм, проектів соціально-економічного розвитку на найближчу і віддалену перспективу.

Концепція сталого розвитку ввібрала в себе позитивні ознаки всіх попередніх концепцій і має три основні центри спрямування цілей – природа, суспільство і виробництво. В цьому аспекті відбувається поступове розгортання концепту сталого розвитку, у процесі якого визначаються нові орієнтири, що пов'язані з питаннями участі у вирішенні проблем бізнесу, створення так званої зеленої економіки, урахування проблем зміни клімату тощо. Важливу роль у формуванні екологічних стратегічних документів нині відіграють регіональні організації та форуми, наприклад ОЕСР, ЄС, Рада міністрів скандинавських країн, які формулюють основні напрями сталого розвитку країн-членів.

Сьогодні майже всі держави світу мають той чи інший варіант документа, який визначає засади сталого розвитку. Втім, не можна говорити, що вони є дієвими та інтегрованими в життя суспільства. При аналізі розроблення та впровадження стратегічних документів, що визначають засади сталого розвитку окремих зарубіжних країн, можна виділити кілька тенденцій і груп держав [7]. Сталий розвиток передбачає необхідність постановки нової екологічної доктрини, яка має лягти в основу як політики національних держав, так і глобалізованого громадянського суспільства. Теоретичний і практичний аналіз усього попереднього досвіду взаємовідносин людини і навколишнього природного середовища її існування дозволяє виділити такі концептуальні основи сучасної екологічної доктрини. Суспільство і природа є системами взаємодії, де природні зв'язки людини і довкілля органічно переплітаються з її соціальними, органічними зв'язками. На сьогодні у результаті нерозривності взаємодії суспільства і природи ці дві системи утворили єдину глобальну систему “суспільство – природа”, яка складається з двох підсистем, що відповідають двом формам взаємодії суспільства і природи – використанню природних ресурсів й охороні навколишнього природного середовища. Перша підсистема – соціально-економічна. Вона спрямована на використання, споживання і перетворення природи людиною. Її завдання – забезпечити задоволення економічних інтересів суспільства. Друга підсистема – екологічна, яка виражає екологічні інтереси людини, а, отже, і всього суспільства в чистому, здоровому, продуктивному і різноманітному довіллі [11].

З цією метою держави проводять на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження природного середовища, захист життя та здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням довкілля, досягнення гармонійної взаємодії суспільства та природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів. Сучасна екологічна ситуація в Україні, особливо в районах та центрах надмірної концентрації підприємств важкої індустрії, характеризується як складна. Вона формувалася протягом тривалого періоду нехтуванням об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного потенціалу. Відбулися структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку в Україні сировинно-видобувним, найбільш екологічно небезпечним, галузям важкої індустрії. Чільне місце серед них тепер, і у найближчій перспективі, належатиме підприємствам металургійної та хімічної галузей виробництва. Також слід підкреслити те, що залежно відконцентрації у регіонах України великих промислових комплексів, підприємств і ліній (вузлів) транспорту, в складі яких присутні потенційно небезпечні об'єкти (ПНО), підвищується вірогідність виникнення техногенних аварій і катастроф. А як відомо, на Україні є все те, що перераховане вище, тобто вірогідність техногенних аварій і катастроф дуже велика. Тим самим це свідчить про те, що у нашій країні майже відсутня екологічна безпека, а як наслідок і національна безпека також.

Спрямування державної політики на підтримку вітчизняного виробництва, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, створення умов для її інтенсивного розвитку та збільшення добробуту населення є основою зростання економічного потенціалу держави. В країнах із перехідною економікою екологія стала важливим чинником ускладнення здійснення ринкових перетворень. Відсутність послідовності у здійсненні економічних реформ спричиняє нехтування екологічними проблемами суб'єктами господарювання, частиною населення. Нерозвиненість державних інститутів не дозволяє ефективно застосовувати випробувані світовою практикою заходи щодо усунення негативних наслідків кризового стану середовища. Тому віднайти шляхи та механізми адаптації економічної діяльності до відтворювальних можливостей довкілля можливо лише на підґрунті цілісного системного підходу до оптимізації функціонування сучасної еколого-економічної системи [1].

Сформульована на основі стратегічних засад сталого розвитку концепція (національна парадигма) розбудови сталого розвитку національного господарства на майбутнє виходить з

необхідності виконання трьох достатньо очевидних завдань, які й визначають три основні стратегічні (генеральні) етапи забезпечення сталого розвитку держави на перспективу.

Перший етап пов'язаний із подоланням еколого-економічної кризи, забезпеченням макроекономічної стабільності та створенням сприятливих умов для стійкого відновлення економічного зростання. На другому етапі повинні відбуватися структурна перебудова галузей виробництва та інфраструктури, підвищення якості життя населення та забезпечення охорони й відновлення навколишнього середовища. Третій пов'язаний із стійким розвитком промислового, аграрного виробництва та інфраструктури на базі нових секторів і галузей економіки, забезпеченням високої якості життя населення й довкілля, створенням основ для високоефективної трансформації національного господарства на перспективу на інноваційній, екологічній та соціальній основі [7].

Багато років підприємці розглядали екологічний рух як перешкоду для розвитку бізнесу. Визнання та реалізація нового підходу до навколишнього середовища відбувалося поступово. В останні роки ставлення багатьох компаній до екологічних проблем кардинально змінилося. Якщо раніше навіть передові фірми вважали, що врахування екологічного чинника знижує їх конкурентоспроможність, то в 80-ті, а особливо в 90-ті роки, прийшло розуміння того, що екологічно орієнтоване виробництво стає сферою перспективного розвитку бізнесу, а в ряді випадків навіть єдиною альтернативою його виживання [9]. Екологічні умови господарської діяльності дуже важливі для розробки стратегії з двох точок зору. По-перше, керівництво підприємства повинно дотримуватися законодавства в галузі охорони навколишнього середовища при прийнятті оперативних і стратегічних рішень. По-друге, сама природне середовище дозволяє активно використовувати господарську діяльність в інтересах її охорони, наприклад, шляхом розвитку товарів і виробничих процесів, вдосконалення охорони природного середовища.

Обидва ці аспекти вимагають уважного і постійного відстеження змін в області природних основ життя. Головною метою такого аналізу буде правильне з екологічної точки зору і що знижує витрати зменшення витрачання сировини та енергії, а також така організація виробництва, яка дозволяє, по можливості, максимально берегти навколишнє середовище.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вище викладене, можна зробити такі висновки. Реальна ситуація сьогодення, яка склалася в рамках взаємодії людини з природою і процесами соціально-економічних перебудов, доводить нагальну необхідність впровадження активних заходів щодо збереження навколишнього природного середовища життєдіяльності людей. Оскільки екологія є важливим чинником ускладнення здійснення ринкових перетворень, то сталий розвиток держави залежить від адаптації економічної діяльності до відтворювальних можливостей довкілля.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на розробку науково-методичного підходу до цілісної системної оцінки екологічного стану в Україні.

Література

1. Данилишин Б.М. Екологічна складова політики сталого розвитку: монографія / Б.М.Данилишин. — Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. — 256 с.
2. Дейлі Г. Поза зростання. Економічна теорія сталого розвитку / Г.Дейлі; [пер. з англ.]. — К.: Інтелсфера, 2002. — 246 с
3. Ефремов А. Устойчивое или гармоничное (с экосистемой) развитие – чему отдать предпочтение? / А. Ефремов // Экономика Украины. – №2. – 2008. – С. 85-90.
4. Зеркалов Д.В. Проблемы экологии сталого розвитку: монографія /Д.В.Зеркалов. – К.: Основа, 2013. – 430 с.
5. Корнийчук Л., Шевчук В. Устойчивое развитие и глобальная миссия Украины / Л. Корнийчук, В. Шевчук // Экономика Украины. – №5. – 2009. – С. 4-14.
6. Костицький В. Конституційне регулювання охорони довкілля: український та світовий досвід / В. Костицький //Право України – 2003. – № 10. – С. 49-55.
7. Національна парадигма сталого розвитку України / Б.С. Патона. – К.: Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України", 2012. – 72 с.
8. Потапенко В.Г. Аналіз макроіндексів економічної та екологічної безпеки / В.Г.Потапенко, П.Ю.Какутіч // Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика / Є.В. Хлобистова. – СумДУ, НДІ СРП. – Сімферополь: ИТ «АРИАЛ», 2011. – 589с.
9. Садеков А.А. Экологическое качество в рыночных стратегиях предприятия /А.А.Садеков // Экономика, менеджмент, підприємництво: Зб. наук. пр. – 2001. – № 4. – С. 6-10

10. Сталій розвиток як парадигма суспільного зростання XXI ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/273-stalyi-rozvytok-yak-paradygma-susplnogo-zrostannya-21-st>

11. Сучасні особливості взаємодії суспільства і природи: екологічні аспекти охорони навколишнього природного середовища [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kostytsky.com.ua/upload/doc/1-2.pdf>

1. Danylyshyn B.M. Ekologichna skladova polityky stalogo rozvytku: monografiya / B.M.Danylyshyn. — Doneczk: TOV «Yugo-Vostok, Ltd», 2008. — 256 s.

2. Dejli G. Poza zrostannya. Ekonomichna teoriya stalogo rozvytku / G.Dejli; [per. z angl.]. — K.: Intelsfera, 2002. — 246 s

3. Efremov A. Ustojchyvoe yly' garmony'chnoe (s ekosy'stemoj) razvyty'e — chemu otdat' predpochteny'e? / A. Efremov // Ekonomika Ukrainy. — #2. — 2008. — S. 85-90.

4. Zerkalov D.V. Problemy' ekologiyi stalogo rozvytku: monografiya /D.V.Zerkalov. — K.: Osnova, 2013. — 430 s.

5. Kornijchuk L., Shevchuk V. Ustojchyvoe razvyty'e y' global'naya my'ssy'ya Ukrainy / L. Kornijchuk, V. Shevchuk // Ekonomika Ukrainy. — #5. — 2009. — S. 4-14.

6. Kosty'cz'kyj V. Konstytucijne reguluvannya oхорony' dovkillya: ukraiyins'kyj ta svitovyj dosvid / V. Kosty'cz'kyj //Pravo Ukrainy — 2003. — # 10. — S. 49-55.

7. Nacional'na paradygma stalogo rozvytku Ukrainy / B.Ye. Patona. — K.: Derzhavna ustanova "Instytut ekonomiky' pry'rodokory'stuvannya ta stalogo rozvytku Nacional'noyi akademiyi nauk Ukrainy", 2012. — 72 s.

8. Potapenko V.G. Analiz makroindeksiv ekonomichnoyi ta ekologichnoyi bezpeky' / V.G.Potapenko, P.Yu.Kakutich // Stalyj rozvytok ta ekologichna bezpeka suspil'stva: teoriya, metodologiya, praktyka / Ye.V. Xlobystova. — SumDU, NDI SRP. — Simferopol': Y'T «ARY'AL», 2011. — 589s.

9. Sadekov A.A. Ekologicheskoe kachestvo v gymochnykh strategy'yx predpny'atyya /A.A.Sadekov // Ekonomika, menedzhment, pidpny'emny'cztvo: Zb. nauk. pr. — 2001. — # 4. — S. 6-10

10. Stalyj rozvytok yak paradygma suspil'nogo zrostannya XXI st. [Elektronnyj resurs]. — Rezhy'm dostupu: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/273-stalyi-rozvytok-yak-paradygma-susplnogo-zrostannya-21-st>

11. Suchasni osobly'vosti vzayemodiyi suspil'stva i pry'rody': ekologichni aspekty' oхорony' navkoly'shn'ogo pry'rodnogo seredovy'sha [Elektronnyj resurs]. — Rezhy'm dostupu: <http://www.kostytsky.com.ua/upload/doc/1-2.pdf>

Рецензент Балджи М.Д., д.е.н., професор кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету.

20.02.2014

УДК 658.168.13:330.13

Тарасова Ольга

ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КОМПАНІЙ В ПРОЦЕСІ ЗЛИТТЯ-ПОГЛИНАННЯ

Автор статті зробив спробу узагальнити теоретичні уявлення, уточнити економічну сутність категорій «вартість», «оцінка бізнесу». Визначити види вартості, які використовуються при оцінці компанії для цілей злиттів-поглинань. Серед них: інвестиційна (обґрунтована вартість компанії для конкретного власника), ринкова (вартість, що розраховується як системи елементів (активів), тобто вартість елементів (активів) плюс системний ефект (goodwill)), фундаментальна вартість (величина акціонерного капіталу, заснована на аналізі внутрішніх (фундаментальних) чинників, які відображають суть бізнесу; визначається шляхом прогнозування грошових потоків без урахування «надлишків» таких як goodwill). Необхідність вирішення завдань наукового вивчення та практичного впровадження адекватних теоретичних і методичних підходів до оцінки вартості вітчизняних компаній, а також недостатня розробленість проблеми, зумовили актуальність даної статті.

Ключові слова: вартість, компанія, акціонер, інвестор, оцінка бізнесу, злиття-поглинання, методологічні підходи.